"D'R OETGANGK DOON " (DE KERKGANG DOEN)

Mensen jonger als 50 jaar hebben dit nooit gehoord en als ze het horen, wordt er onbegrijpelijk om gelachen. Maar toch zit er een diepere grond van volksgeloof in dit ritueel.
Als kind van de lagere school gingen we iedere ochtend naar de kerk en dan zag je wel eens een vrouw achter in de kerk op de laatste bank zitten. Je hoorde wel dat die vrouw een kindje gekregen had en dus "d'r oetgangk " moest doen. Maar wat de betekenis was van dat ritueel, daar begreep je als kind helemaal niets van.

Om de diepere betekenis van dit gebruik te kunnen begrijpen, moeten we teruggaan tot in het verre verleden.
Waarschijnlijk is dit reinigingsritueel een overblijfsel van de Joodse gebruiken, waar de vrouwen als onzuiver werden beschouwd tot 40 dagen na de bevalling van een jongen en zelfs 80 dagen na de geboorte van een meisje. Als verzoeningsoffer moest de moeder - al naar gelang de rijkdom of armoede – een schaap of koppel duiven offeren en de eerstgeboren jongen moest zelfs vrijgekocht worden(tempeldienst).

Zelf gedenken we op 2 februari of Lichtmisdag het feit dat Maria veertig dagen na de geboorte van Jezus naar de tempel ging om, volgens de Joodse wet, haar eerstgeboren zoon aan God op te dragen. Oude benamingen voor het feest zijn " Ons Lieve Vrouwe zuivering" en "Ons Heren presentatie".
In 494 stelde paus Gelasius (492- 496) te Rome het feest van Maria' s zuivering in, waarbij een lichtprocessie met gewijde kaarsen gehouden werd. De gewijde kaars, die iedere gelovige mee naar huis nam, kreeg een grote betekenis en werd gebruikt ter bescherming van have en goed.
Het derde provinciaal concilie in 1607 schreef voor dat kraamvrouwen zich naar de kerk zouden begeven, wanneer ze voor het eerst na de bevalling hun woning verlieten. Deze ritus had geen verplicht karakter (in de oosterse kerken is de reinigingsceremonie wel een verplichting).
Het Rituale Romanum van 1614 voorzag de ritus *De benedictione mulieris post partum (een zegening*) en gaf de kerkgang aan als "een vrome en lofwaardige gewoonte."

Rond 1960 is dit reinigingsritueel afgeschaft, omdat door de emancipatie van de vrouw en de vernieuwingen in de beleving van het Geloof de vrouwen zich geen zondaressen voelden door de geboorte van een kind. Immers O.L.Heer heeft de voortplanting van de mens zo gemaakt en gewild en dat kan dus niet zondig zijn.
De kraamvrouw onderging bij de kerkgang een reinigingsritus, waardoor ze weer in de gewijde kring van de kerkelijke gemeenschap werd opgenomen en aan de kerkelijke vieringen mocht deelnemen. De zegening hield ook een dankzegging om het nieuwe leven in, wat later expliciet werd beklemtoond.

Vóór de Reformatie maakte het gebruik deel uit van de ritus van alle Christelijke kerken in oost en west, en hoewel de puriteinen (*strenge protestanten die streven naar zuiverheid van Godsdienst en levenswandel)* het afwezen, bleef het in de anglicaanse en katholieke kerk tot de twintigste eeuw gehandhaafd.
De gereformeerde kerk schafte het af als een Paapse geloofsuiting.
In de Rooms-katholieke kerk spreekt de priester de zegen uit over moeder en kind en in de protestantse kerk dankt de voorganger in het gebed God openlijk voor haar herstel.
Volgens middeleeuws gebruik moest de kraamvrouw binnenshuis blijven en mocht ze zich niet op straat vertonen, noch bezoeken afleggen vooraleer ze haar kerkgang gedaan had en gereinigd was.
Op de plaats waar een ongereinigde vrouw gelopen had zou, volgens dat gebruik nooit meer gras groeien.
En naar Joodse opvatting mocht de kraamvrouw vroeger haar kindje geen zegen geven zolang zij haar kerkgang niet gedaan had.
In West- Vlaanderen mocht ze in die tijd ook aan de andere kinderen geen kruisje geven. Volgens het volksgeloof liep ze bovendien het risico behekst te worden. Het was bijzonder gevaarlijk in het donker buiten te komen, omdat de boze geesten dan de meeste macht bezitten. In de periode vóór de uitzegening kon de kraamvrouw ook voor anderen gevaarlijk zijn, als de boze geesten haar omgaven. Ook daarom moest ze zich zoveel mogelijk binnenshuis ophouden, dus geen stap verder buitenshuis als de dakdrup, (daakdröp), dus ongeveer 50 cm.
De kraamvrouw mocht alleszins de traditie niet verwaarlozen, anders zou het hele dorp haar gebrandmerkt hebben.

De inhoud van de ritus was als volgt:
De moeder werd aan de ingang of achterin de kerk opgewacht door de pastoor, gekleed in superplie (kort wit bovenkleed) en met stola en de koster met een brandende kaars. De jonge moeder werd besprenkeld met wijwater. Hierop las de priester psalm 24 en leidde hij de moeder, terwijl die de stola vasthield, naar het altaar van Maria. Daar bad de priester in stilte het Kyrie-eleison en het Onze Vader.
Daarna sprak hij een dank- en smeekgebed uit op voorspraak van Maria, terwijl de vrouw neerknielde en hij haar zegende.
Het was de gewoonte dat de jonge moeder aanwezig bleef voor de viering van de eucharistie. Priester en koster werden naar vermogen met een gift bedacht.

De kerkgang ging rond 1850 niet ongemerkt voorbij. De buurvrouwen kwamen het kindje aankleden en vergezelden de moeder naar de kerk. Na de opdracht van het kind bij het altaar van O.L.Vrouw, legde de priester de scapulier op. Tijdens de mis gingen de kraammoeder en de buurvrouwen ten offer. Na de mis trokken allen naar een winkel vlakbij de kerk. Wanneer het om het eerste kindje ging, zorgden één of twee vrouwen ervoor dat zij het eerst binnen waren.
Zij poetsten met een netjes gevouwen zakdoek de schoenen van de jonge moeder, die met een fles elixir *(stroperig aftreksel van kruiden)* moest trakteren. De kinderen uit de buurt, die de mis hadden bijgewoond, mochten een koekje komen halen. In de winkel had ook de koffietafel plaats.
Doorgaans was het vroeger gebruikelijk de kerkgang thuis te bezegelen met *een kindjeskermis of kinnekeskermis of kindjeskoffie.*

Vermoedelijk is in onze streken de bekende beschuit met muisjes hier een overblijfsel van.

Bronnen:
Boodschap voor alle naties uit Banneux
Verhalen van ouders en grootouders.

Dré Kickken.